

kvægNYT

NR. 18 8. OKT. 2021

Injektion med antibiotika i kroppen er overflødig ved uberis-yverbetændelse

Foreløbige resultater viser, at behandlingseffekten over for uberis-yverbetændelse er den samme, uanset om man supplerer tuber i yveret med injektion i kroppen eller ej. Det åbner en effektiv mulighed for at reducere antibiotikaforbruget hos kvæg.

Er det tilstrækkeligt at behandle milde og moderate yverbetændelser med antibiotika i patten, så den supplerende injektion i kroppen kan droppes? Det er forskere ved Københavns Universitet i fuld gang med at undersøge i samarbejde med SEGES og DTU. Hvis svaret er ja, giver det kvægbruget mulighed for at reducere forbruget af antibiotika markant. Og de foreløbige resultater peger på, at det er tilfældet.

"For yverbetændelser forårsaget af *Streptococcus uberis*, som er en hyppig årsag til yverbetændelser, lader det til, at vi kan helbrede 80-85 pct. af tilfældene. Og det er uanset, om vi behandler med tuber alene eller kombinerer tuber med injektion i 3 dage," siger postdoc på Københavns Universitet Line Svennesen.

Hun understreger, at der er besætningsforskelle og en vis statistisk usikkerhed på resultatet.

"Vi kan ikke udelukke, at helbredelsen reelt set er lidt lavere, når der kun anvendes tuber. Men vi kan regne med, at hvis vi behandler 20 uberis-yverbetændelser med tuber, er det højest tre af tilfældene, som potentielt ville have bedre effekt af også at få behandling i kroppen. Hvis kvægbruget kan acceptere det, kan forbruget af antibiotika reduceres væsentligt," forklarer Line Svennesen.

Undersøgelsen foretaget i 12 besætninger

I alt har 12 besætninger deltaget i undersøgelsen med behandling af yverbetændelse. Tilfælde af mild til moderat yverbetændelse – altså hvor koen ikke havde feber, men forandret mælk og evt. hævet eller øm kirtel – blev behandlet med smertestillende og testet på en on-farm-test.

De tilfælde, som viste grampositive bakterier på testen, blev behandlet med penicillin – enten kun med tuber i tre dage eller både med tuber og injektion i tre dage. De behandlede kirtler blev fulgt i fire uger efter behandling, hvor der blev taget to opfølgende mælkeprøver.

Alle mælkeprøver blev derefter undersøgt på

DTU. Alt i alt blev omkring 600 kirtler behandlet – nogenlunde ligeligt fordelt mellem tuber alene og tuber plus injektion.

Variation blandt besætninger

"Vi fandt bakterien *Streptococcus uberis* i en stor del af prøverne, men der var naturligvis besætningsvariation," forklarer Line Svennesen.

Hun påpeger samtidig, at helbredelsen af yverbetændelser med bakterien *Staphylococcus aureus*, som også er en grampositiv bakterie, er meget lavere end for *Streptococcus uberis*.

"Derfor er det enormt vigtigt, at man holder øje med hvilke bakterier, der findes i de kliniske yverbetændelser, og at man selv overvejer, om der er den ønskede effekt af behandlingerne – fx ved at sende en prøve til dyrkning tre uger efter behandling," lyder det fra Line Svennesen.

Flere resultater på vej

Forskerne er ikke færdige med at analysere de mange data fra undersøgelsen.

"Vi mangler fortsat at inddrage ko-faktorer og effekten af de forskellige bakterier i vore analyser. Derfor forventer jeg, at der kommer flere spændende resultater fra projektet," fortæller Line Svennesen, som sender en stor tak til de deltagende besætninger.

/KIRSTEN MARSTAL, KFM@SEGES.DK OG LINE SVENNESEN, LINE.SVENNESEN@SUND.KU.DK

Nødvendige beslutninger ved kalvene var svære at træffe

SIDE 2

Rapsfrø barberer 4 pct. af mælkens klimaaftryk, men kan koste på bundlinjen

SIDE 3

Jeg er stolt over kvægbrugets arbejde med klimaudfordringen

SIDE 4

Nødvendige beslutninger ved kalvene var svære at træffe

Det letteste er altid at fortsætte, som man plejer. Men da Niels Hedegaard endelig skiftede mælkefodringsystem og strammede op på management, raslede kalvedødeligheden ned.

Julen 2018 står som et vendepunkt for mælkeproducenterne Eva og Niels Hedegaard fra Them. Kalvene havde skrantet i flere år, og problemet blev bare større. De fik diarré som tre-fire dage gamle, og rigtig mange kom sig aldrig. Dødeligheden nærmede sig efterhånden 10 pct. Og med et svækket immunforsvar var også lungebetændelse blevet en hyppig gæst hos de kalve, der overlevede.

Men netop den jul besluttede Niels sig for, at det ikke gik længere. I stedet for juleslik og sofahygge med familien brugte han juledagene i kalvestalden med at vaske og desinficere. Han fik fat i dyrlægen, der kunne konstatere såvel rotavirus som cryptosporidier, og ved årsskiftet 2018-19 blev goldkørerne i en kortere periode vaccineret med Rotavecc. Og så var han også klar til at skifte system.

"Vi havde nok ikke rigtigt villet høre på, hvad vi skulle gøre. Det er jo ikke let at lave en stald om og gå over til et helt andet system. Men den jul besluttede jeg, at nu skulle det være. For det var et mareridt. Det er frygteligt, når man prøver og prøver at få en kalv på fode, og den bare står og ikke vil noget," fortæller Niels Hedegaard.

Væk med sutteautomaten

Gennem længere tid havde hans dyrlæge Hanne Lerche mere end antydnet, at sutteautomaten ikke var den rette løsning for ham og kalvene. Dyrlægen så en bakteriebombe, som nærmest sikrede, at samtlige kalve smittede hinanden. Mens Niels så en arbejdslettende foranstaltning, der – i teorien – passede ham godt på flere måder.

"Ud over at det skulle lette mit arbejde med kalvene, syntes jeg også, at sutteautomaten måtte være den mest naturlige løsning for kalvene, fordi de kunne gå hen og drikke, lige når de havde lyst. Derfor ville jeg ikke rigtig slippe den," fortæller Niels Hedegaard.

Han havde brugt mange kræfter på at få automaten til at fungere, hvilket gjorde beslutningen endnu sværere at træffe.

Nye vaner og friske kalve

Men ud kom den. Og ind kom en mælketaxa, pasteurisering af mælken, udendørs kalvevogne, renovering af gulvet i kalvestalden og en ny arbejdsdag for Niels Hedegaard, der passer de 124 årskøer sammen med en ansat og hjælp fra datteren og en skoledreng.

"Jeg kunne godt mærke, at der var mere arbejde, når der ikke var en sutteautomat, der klarede tingene for mig, og jeg skulle lige ind i arbejdsgangen med pasteuriseringen. Men det er en stor tilfredsstillelse at se store, friske kalve i stedet for de skravl, der stod med bare rumper – det var ikke rart at se på," mindes den økologiske mælkeproducent.

Sammen med det nye mælkefodringsystem kom også nye vaner.

"Vi strammede op på alting dengang både i forhold til korrekt udfodringstemperatur på mælken, rengøring og opsyn. Du kan jo ikke se, om der er en, der har diarré, ved at kigge ud over dem – du skal hen og have fat i halen på den," erkender Niels Hedegaard.

Løsning uden antibiotika

Den aktuelle kalvedødelighed på bedriften er nu 1,7 pct, og på årsbasis er den under 1 pct.

At udviklingen skyldes ændringer i systemet og rutinerne og ikke et øget antibiotikaforbrug, afslører sig, da Niels Hedegaard får spørgsmålet om, hvornår han sidst har behandlet en kalv. Efter en længere tænkepause lyder det med et undskyldende smil:

"Tja... jeg skal nok lige over og se i papirerne så... Der var måske en først på sommeren. Og så var der også en i vinter med lungebetændelse, der fik et par gange. Selvfølgelig skal de have, hvis de er syge, men løsningen på længere sigt er ikke at bruge mere antibiotika, løsningen er at finde årsagen til problemet. Hos os gav det en større effekt end forventet."

/LONE SYLVEST SØGAARD, LSS@SEGES.DK

Niels Hedegaard er glad for at kunne få bugt med den høje kalvedødelighed – endda med et let faldende antibiotikaforbrug (0,1 ADD). Foto: SEGES.

Rapsfrø barberer 4 pct. af mælkens klimaaftryk, men kan koste på bundlinjen

I en afprøvning af fodring med rapsfrø i 10 kvægbesætninger blev mælkens klimaaftryk reduceret i alle besætninger. I økologiske besætninger blev restbeløbet øget, og i konventionelle blev det reduceret.

Fodring med rapsfrø kan være en af vejene til at sænke mælkens klimaaftryk. Det skyldes tre ting: 1) rapsfrø indeholder ca. 50 pct. råfedt, som medfører reduceret metanproduktion, 2) klimaomkostningerne til at producere rapsfrø er ca. en tredjedel af diverse palmefedtprodukter, og 3) i nogle tilfælde øger rapsfrø EKM-ydelsen.

Beregninger har konkret vist, at rapsfrø sammenlagt kan reducere mælkens klimaaftryk med 5 pct. i forhold til det gennemsnitlige fedtniveau i dansk mælkeproduktion.

For at afprøve om beregningerne holder stik i praksis og for at undersøge, hvordan køerne reagerer på fodring med rapsfrø, udførte SEGES en afprøvning i vinteren/foråret 2020-2021. I afprøvningen deltog to jersey- og otte holstein-besætninger, heraf syv konventionelle og tre økologiske besætninger.

Konventionelle mister 40 øre/ko/dag

De fleste konventionelle besætninger i afprøvningen skiftede mættet fedt ud med rapsfrø og hæ-

vede samtidig niveauet af fedtsyrer fra 37 til 45 g fedtsyrer/kg tørstof.

Der blev anvendt eksisterende kontraktpriser på det mættede fedt, som antog priser fra 6,25 til 9,20 kr. pr. kg mættet fedt, mens de indkøbte rapsfrø svangede fra 2,80 til 4,62 kr./kg. I gennemsnit blev restbeløbet reduceret med 40 øre/ko/dag, når der blev anvendt 0,6-1 kg rapsfrø (gennemsnitligt 0,75 kg/ko/dag).

Økologiske vinder 70 øre/ko/dag

Der var tre økologiske bedrifter med i afprøvningen, hvor køerne i gennemsnit gav 1,6 kg EKM mere, når de fik rapsfrø.

Selvom der blev anvendt omlægningsfø til næsten 6 kr./kg, kunne ydelsesfremgangen godt betale for de dyre frø, og der var således et forbedret restbeløb på 70 øre/ko/dag

Fedtprocenten kan falde kraftigt

Rationer, som er karakteriseret ved høje stivelsesniveauer, lav grovfoderandel eller lav strukturvær-

BÆREDYGTIGHED

– en del af L&F Kvægs strategi 2020-2025

di, kan medføre større fald i mælkens fedtprocent. Hvis man som besætning anvender sådanne rationer, bør man holde igen med mængden af rapsfrø og fedtsyreniveauet.

Klimaaftrykket reduceres med 4,4 pct.

Afprøvningen viste, at mælkens klimaaftryk faldt med 3,3 pct. på tværs af besætninger. Hvis man indregner regnskovsrydning ved brug af palmefedt, blev klimaaftrykket reduceret med 4,4 pct.

/NICOLAJ INGEMANN NIELSEN, NCN@SEGES.DK

Foderoptagelse, mælkeydelse og mælkens sammensætning

	Kontrol	Rapsfrø
Foderoptagelse (kg TS/ko)	23,4	23,3
Mælk (kg/ko)	31,4	32,8
Fedt (%)	4,61	4,41
Protein (%)	3,75	3,64
EKM (kg/ko)	34,0	34,5
Foder effektivitet (kg EKM/kg TS)	1,46	1,49

KALVEN FÅR SIN EGEN DAG

Mandag den 22. november sætter SEGES og L&F, Kvæg fokus på den lille kalv med temadagen Kalvens Dag, der finder sted i MCH Kongrescenter Herning.

Kalvene er morgendagens forretningsgrundlag. Og potentialet i at få dem bedst muligt fra start er stort.

Det er baggrunden for, at SEGES HusdyrInnovation og L&F, Kvæg nu introducerer den nye temadag Kalvens Dag. Dagen fokuserer på at optimere fodring og pasningsrutiner, så kalven holder sig rask og trives godt, og dens potentiale udnyttes til fulde.

"En god start til kalven giver sundere, stærkere og mere produktive dyr. Men det kræver godt håndværk og gode rutiner at sende kalvene godt fra start. Derfor laver vi Kalvens Dag i Herning, hvor der bliver fokus på de vigtigste ting, I kan tage med hjem på staldgangen, så både sundhed og økonomi kan blive bedre," siger Christian Lund, formand for L&F, Kvæg.

Vil løfte kalveområdet til næste niveau

Bag programmet for Kalvens Dag står specialkonsulent Henrik Læssøe Martin og chefkonsulent Mogens Vestergaard, SEGES HusdyrInnovation. De har begge arbejdet med optimering af fodring og sundhed på kalveområdet i mange år, og det har ligget dem meget på sinde at sammensætte et program, der går et spadestik dybere.

"Vi har bestræbt os på at løfte kalveområdet til det næste niveau. På Kalvens Dag tager vi fat i, hvordan den dygtige landmand kan give sine kalve endnu bedre forhold og dermed udnytte deres fulde potentiale," forklarer Henrik Læssøe Martin.

Kalvens Dag

- Kalvens Dag er målrettet landmænd og kalvepassere, men alle, der brænder for kalveopdræt, er hjerteligt velkomne
- Kalvens Dag løber af stablen mandag den 22. november kl. 9.30-16.00 i MCH Herning Kongrescenter
- Pris inkl. forplejning: 495 kr. + moms.
- Se program og tilmelding på tilmeld.dk/kalvensdag2021

Program med faglig tyngde

Mogens Vestergaard forklarer om programmet for Kalvens Dag:

"Vi får førende eksperter, både nationale og internationale, til at præsentere de nyeste forskningsresultater inden for kalveområdet – endda forskning, de stadig er i gang med. Samtidig har vi et stærkt fokus på, at indlæggene skal være praksisnære, så den nye viden kan bruges til noget. Vi skal høre om teorien bag, så det giver mening, hvorfor vi skal gøre, som vi skal, hjemme i kalvestalden, og vi har også dygtige landmænd på podiet," fortæller han.

/LONE SYLVEST SØGAARD, SEGES

Jeg er stolt over kvægbrugets arbejde med klimaudfordringen

Det er afgørende for erhvervets image og fremtid, at de fleste mælkeproducenter har målinger på bedriftens CO₂-aftryk og arbejder på at nedbringe det. Det mener mælkeproducent Jesper Arnth.

"Jeg sidder med i en erhvervsforening, hvor jeg oplever, at andre virksomheder ikke har målinger på deres CO₂-aftryk. Det har vi i størstedelen af kvægbruget, og vi arbejder på at forbedre aftrykket. Det højner vores image – og det gør mig stolt at fortælle om det".

Sådan lyder det fra mælkeproducent Jesper Arnth. Han går målrettet efter at nedbringe CO₂-aftrykket på sin bedrift med 540 holsteinkøer, og han fik for alvor blod på tanden, da han fik sit første klimatjek i Arla-regi.

"Jeg har altid arbejdet på at optimere bedriften hele vejen rundt med forskellige fokuspunkter og mål. Men med klimatjekket kunne jeg se sort på hvidt, at det også havde indflydelse på CO₂-aftrykket. Vi lå rigtig godt i forhold til gennemsnittet, og det motiverede mig helt vildt," fortæller Jesper Arnth.

Bedriftens CO₂-udledning ligger et godt stykke under Arla-leverandørernes gennemsnit med en udledning på 0,93 kg CO₂ pr. liter mælk. Gennemsnittet er 1,15 kg CO₂ pr. liter mælk.

Jespers CO₂-reducerende tiltag

Det lave aftryk har Jesper Arnth blandt andet opnået ved et stort fokus på at optimere grovfo-

derproduktionen i alle led og dermed en opnået foderudnyttelse på 98 pct. Han bruger desuden vandet to gange og udnytter varmen fra mælken til at varme vand og stuehus op. Høj dyrevelfærd er også et fokusområde, fordi sunde dyr giver mest mælk.

Jespers seneste tiltag er en meget målrettet avlsstrategi, hvor 70 pct. af dyrene insemineres med hankønsæd fra kødkvægsstyre og resten med hunkønsæd.

"På den måde undgår jeg at fodre på overskudsdyr, køerne har størst mulig avlsværdi, og tyrekalvene får størst mulig kødværdi," forklarer Jesper Arnth.

Hans næste tiltag er investering i aktivitetsmålere, som både skal være med til at højne reproduktions-effektiviteten og øge sundheden ved at understøtte den visuelle udpegning af syge dyr.

Vigtigt arbejde for de næste generationer

Jesper Arnth er meget bevidst om, at kvægbrugets arbejde med klimaet i højere og højere grad bliver en vigtig salgspareparameter.

"At vi kan dokumentere vores CO₂-aftryk, har stor betydning. Det viser, at vi er klimabevidste, selvom vores produktion har et relativt stort klimaaftryk. Og folk kan forholde sig til, at vi handler og gør noget ved det," mener Jesper Arnth og fortsætter:

"Lad os derfor så vidt muligt gøre det ad frivillighedens vej. Selv gør jeg det jo også for den næste generation. Vi har tre børn, og der skal gerne være en fremtid i kvægbruget for dem også," slutter han.

/KIRSTEN MARSTAL, KFM@SEGES.DK

Som en del af klimaarbejdet har Jesper Arnth stor fokus på grovfoderproduktionen. Foto: Arla

BÆREDYGTIGHED

– en del af L&F Kvægs strategi 2023

KLIMAAFTALE:

Klimaspederen skal i bund – men økonomien skal med

Landbrugets klimaaftale vil uden tvivl påvirke kvægbruget. Heldigvis er erhvervet allerede godt i gang med klimaarbejdet og klar til at trykke på speederen, men det kræver, at økonomien følger med.

Mandag aften landede regeringen en bred aftale om landbrugets klimaindsats frem mod 2030. Formand for L&F Kvæg, Christian Lund, hæfter sig først og fremmest ved, at aftalen er bredt funderet.

"Vi har brug for arbejdsro til at finde de rette løsninger, både ude på bedrifterne og i forskningslaboratorierne. Og det tror vi på, vi får nu med en aftale, som samtlige partier står bag. Derfor vil jeg gerne rose det politiske samarbejde og også give en cadeau

til de borgerlige partier for at sætte et markant præg på aftalen i 11. time," siger Christian Lund og tilføjer:

"Når det er sagt, er der fortsat store politiske udfordringer i at få detaljerne på plads vedrørende blandt andet fremtidens landbrugsstøtte. Den udjævning af landbrugsstøtten, som partierne er blevet enige om, kan få særdeles voldsomme konsekvenser for kvægbrugerne, hvis der ikke sikres tilstrækkelig kompensation via nye ordninger i støtten."

Mange indsatser i gang

SEGES er allerede involveret i en lang række forskningsindsatser, der har til formål at mindske kvægbrugets klimapåvirkning. De mange indsatser er ifølge sektordirektør Ida Storm et rigtig godt afsæt til fremtidens oprustning på klimaområdet.

"Vi er rigtig godt på vej med løsninger inden for mange områder, men klimaindsatsen vil uden tvivl komme til at fylde endnu mere i fremtidens kvægbrug. Det har vi alle godt vidst længe, og det er vi også klar til. Der er ingen tvivl om, at vi særligt vil komme til at fokusere på reduktion af klimagas-ser fra køernes fordøjelse og på det eco-scheme for miljø- og klimavenligt græs, som begge er med i aftalen," lyder det fra direktøren.

/KIRSTEN MARSTAL, KFM@SEGES.DK
OG LONE SYLVEST SØGAARD, LSS@SEGES.DK